

AZAŻ (869) pt

W pisowni łącznej „azaż” (701); w pisowni rozłącznej „a zaż” (168).

Nagłosowe a jasne, drugie pochylone.

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI(XVIII) – XVII(XVIII) w.

Partykuła pytajna: ‘czy, czyż’; an, num Mącz (869) :

1. W pytaniach niezależnych (realnych lub retorycznych, o charakterze ekspresywnym) (866) : Kur rzekł/ ázażby to zbytek/ Iż pánu czynię pożytek. *BierEz* H4; a oni odpowýdzýli/ pytał nas tżłowiek tam ten o názym rodzye ieřliby żyw był ocýec/ ieřlibychmy myéli brata/ [...] a zażełmy mogli wiedzýec by nam był myał rzec przywýedzcýe bratá řwego zřobá *HistJóz* C4, E4v; *BielŻyw* 55; *BierRozm* 22; *RejPs* 45; A zaż nam na nie cznotę pan Bog řzczęfcie rozdał Hoynieć on nam dżywne řwe dary rořřzařował *RejJóz* E2, C8v [2 r.], H7v, I2v, K6v (8); A zaż by inřřa nadzeya Miała bycz nad Dobrodzeya Co wam wřřytko dobro rozdał *RejKup* Ccv, o7, x3v, x4v, aa3, bb7v; *Diar* 111; *LubPs* Z; Azař on ma wřdy kiedy beřpieczne wyřpánie/ Ano we řbie kowale a dziwne řzemránie. *RejWiz* 12; Bo ow hárnář y koniá y pána więc gniece/ Azař nas iedná nędzá gryzye ná tym řwiecie. *RejWiz* 72, 30 [2 r.], 67, 92v, 96v (14); thedy rzekł [*Faraon*] do Iozephá: [...] á zař mogę mędrřzego y tobie podobnego náleř Ty będzieř ná domem moim *LeopGen* 41/39; *RejFig* Bb8, Eev; A *Lexánder* kiedy mu dáry wielkie pořłał/ Ten azażem ia krámarz/ pořłom odpowiedział. *RejZwierz* 36v; Wroćcie řie moię miłe corki/ bo przeczżebyřcie ze mná idź miáły? á zaż [*numquid*] [...] mogę mieć dźiatki ktorzyby byli mężmi wářzymi? *BibRadzRuth* 1/11; powiedźiał Krol Izraéłřki/ Nieuczynię tego. Azaż Pan zebrał tych trzech Krolow/ áby ie podał w ręce Moábitom. [*Quare congregavit Dominus tres reges Vulg*] *BibRadz* 4.Reg 3/13; Ale on pořłał do niego pořły řwe z temi řłowy/ Azaż ia mam co z tobá czynię krolu Iudřki? [*Quid mihi et tibi, rex Jehudah?*] *BibRadz* 2.Par 35/21; A wřzakoż Syn człowieczy gdy przydźie/ á zaż znajdźie wiáre ná źiemi? [*Filius hominis veniens, num inveniet fidem in terra?*] *BibRadz* *Luc* 18/8; *Iob* 34/17, *Ioann* 18/35, *Zach* 7 marg, *Rom* 3/3 (10); á zaż to řłownemu Krolowi przyřtoyna rzecz ieřt? *OrzRozm* O2, I3, R2; Rzekł k niey Anioł/ ázař Bogu trudno vcźynię co chce/ czemu řie řmieie Sará. *BielKron* 12; ktory [*Goliat*] wyrzáwřzy go rzekł/ ázażem ia pies żeř ná mię s kijem przyředł. *BielKron* 65v, 3, 40, 41 (7); Num ab oculis concessi fuis, Azażemci kiedy z oczu zchodźił. *Mącz* 45a; An sedere oportuit domi virginem, A zař pánná miáła domá řiedzieć/ czekáć. *Mącz* 378c; *LeopPrzep* a3v, Gv; Nie řtáray řie thy nic moy miły řynacźku ni ocź/ ázař więřřzey wagi řá ptařzkowie niebieřcy/ álbo kwiatki polne niźli ty *RejAp* D6, 59, 150v, 180; Jż nie řie wy nie łękaycie áni řie dziwuycie temu/ ieřliże was řwiát wzgárdzi ábo opuřci/ ázařbyřcie wy mieli być lepřzy niźli ia? *RejPos* 335v, 3v, 84, 230, 235v, 345v; *Grzegřm* 34; *HistLan* C3; Iż gdyżem oycem wářzym ieřt/ ázař ieřt ktory ociec táki ná zyemi/ ktory gdyby go dziecię iego prořilo o chleb iźby dał kámięř? *RejZwierc* 10v; Azař lepiej iźci łopian pod okny řmierdzi á pokrzywá cie párzy/ niźlibyř co inego ná to mieyřce pořádzil? *RejZwierc* 107v; A ieřli był zły/ [człowiek] á czemuż go záłowáć? ázażby był lepiej mářnie á z lekkořciá zgináł/ gdyż to złego trudno mináć może. *RejZwierc* 153v; Azař brát z brátem/ gořć z gořpodarzem/ řářiad s řářiadem/ iákiey řczyrey wiernořci wżywáią miedzy sobá? *RejZwierc* 260, 75v, 152v [2 r.], 262, 267v (25); *WujJud* 33, 34v, 43 (6); *BiałKaz* L3; *CzechRozm* 16, 41v, 45v, 134; Y coř mi była zá krzywdá? á zař mi ták złe było nie máiąc pracey y vrzędu? wřzákem

zniego pożytku niemiał. *SkarŻyw* 172, 207, 394; *CzechEp* 17, 47, 60, 63, 120, 173; A zaż mało przed tym było *electiey* w Węgrzech? A wżdy Koroná vpadku nie wzięła. *GórnRozm* A2, A2, Iv; *ReszPrz* 97; *WerGośc* 235; *BielSen* 12; *ArtKanc* P18v, Q3v; *ActReg* 98; *OrzJan* 67, 76; A odpowiediając Iudażz który go wydał/ rzekł: Azażem [numquid] ia ieft Miftrzu? Rzekł mu: Tyś powiedział. *WujNT Matth* 26/25, 26/22, *Ioann* 7/31, 18/35, *1.Cor* 5/12 (8); Azaż Pánná ábo oblubienicá zápomni ítroiu ábo ochędożeńftwá fwego? á lud moy zápomniał mię przez dni niezliczone. *PowodPr* 18, 19; *CiekPotr* 71.

Połączenia: »azaż ... abo« (2): *CzechEp* 266; Azażem ia zoštał taką pułtynią ludowi fwemu/ ábo ziemią opozdżiałą ábo nierodzayną? *PowodPr* 18.

»azaż ... abo ... azaż«: Ale gdzieby fie w przepifowaniu álbo w drukách textu żydowfkiego/ w tych dwu kfięgách omyłká záwinąc miałá: azaż by też záraz w przekład on ítary Grecki wnidż moglá? ábo choćby fie ci omylili byli: ázażby fie on pilny Hiftoryk żydowfki Jozeff także też omylił? *CzechRozm* 137v.

»azaż ... albo« (5): A záż fie może żielenić ítowie bes wilgotności? álbo rość rogożiná bes wody? *LeopIob* 8/11, *1.Cor* 14/36; *OrzQuin* B4; *RejZwierc* 27, 111 cf »azaż też«.

»azaż ... albo azaż«: Rzekł [do P. Boga] Moiżefz/ thego ludu íżeść íet tyliąc/ á ty gi chceż zá miefiąc náfyćić/ azaż tak wiele nábito wołow álbo owiec coby ie mogł nákarmit [..] álbo ázaż fie zbiegną wżytki ryby w gromádę áby fie ich náiedli. *BielKron* 40.

»azaż ... albo ... albo ... azaż«: Azaż on ie kiedy chce? álbo ípi kiedy chce? álbo idzie tám gdzie chce? íedno thám gdzye go czás á íwawola á íwowlne towárzyftwo záwlecze. Azaż fie też Bogu w co przygodzić może? *RejZwierc* 143.

»azaż ... azaż« (11): A zaż by mnie tak młodo íthraćić wtyd przyftało Boiażń Boską y wiarę azaż to ieft mało Bo ínadz to íą na íwiece przednieyíze klenothy *RejJóz* F7; M; *RejAp* 29, 189; *RejPos* 345; *RejZwierc* 64, 65, 78, 267v; *ModrzBaz* 141v; *Paprup* F3.

»azaż ... azaż ...« [wielokrotne], [trzykrotne (1), czterokrotne (3)] (4): *RejAp* 33v; *RejPos* 153v; Azaż my mamy poíthánowanie íakie pewne/ oprócz tych márných á niepobożnych wićić/ gdyby ná nas íaki prętki nieprzyiaciel przypadł/ cobychmy z nim czynić mieli? Azaż mamy mieyfcá íakie pewne íciągnienia fwego? Azaż mamy ty do ktorýchbychmy fie íciągáć mieli? Azaż mamy pewną wiadomośc íaką o íprawie nieprzyaciela ktorego? *RejZwierc* 185v, 259.

»azaż ... azaż ... abo«: Azaż rozdzielony ieft Chriřtus? Azaż Páweł ieft zá was vkrzyżowan? ábo w imię Páwłowe íešteście okrzczeni? *WujNT 1.Cor* 1/13.

»azaż ... azaż nie« (9): *RejJóz* G3v; *RejPos* 70v, 175; *RejZwierc* 81v; *CzechRozm* 31v, 82v; *CzechEp* 210; *OrzJan* 82; Bo ázaż moiá rzecz íądzić obce? Azaż wy íwoich nie íądzićie? *WujNT 1.Cor* 5/12.

»azaż ... azaż ... albo ... azaż ... albo ... azaż«: Azaż co porádzić vmie? bo ieft íińny prokurator. Azaż kogo czym rátuie? álbo komu pieniędzy pożyczý? bo chłop záwždy przy grofzu. Azaż on Rzeczypořpolitey czo pořłużyć może? álbo íobie wżdy íaką pámiąthkę vdziáć może? bo íińny philozoph. Azaż íakiego řlufznego gořpodárftwá álbo około íiebie íakiego porządneho pořtánowienia wżyć może? bo wielki řprawcá. *RejZwierc* 143.

»azaż ... azaż ... azaż nie ... azaż nie«: Azaż iuż raz miecz okrwáwiony widáliřmy w zyemi nářzey? Azaż fie iuż nam ízczęści w oborach nářzych? w ítodołach nářzych? y ná poloch nářzych? Azaż

rozliczne gromy/ pioruny/ grądy nie tłukły pol náleznych y domow náleznych? Azaż frogie szaráncze nie łątały po ofiewkoch náleznych? *RejZwierc* 192.

»azaż ... izaż« (2): *WróbŻołt* 49/13; A drudzy powiedáli: Azaż Chrístus przyidzie z Gálileiey? Izaż pińmo nie powieda; iż Chrístus przyidzie z naśienia Dawidowego/ á z Bethleem miáłteczká gdzie był Dawid? *WujNTIoann* 7/41.

»azaż ... li«: Azaż fię im godziło co zmiśláć y pokrywáć? godziłoli fię też z vřzczyrpkiem prawdy zbáwienney w namnieyřzey rzeczy folgowáć? *CzechEp* 208.

»azaż ... zali«: Azaż ták łobie on Krol y Prorok święty Dawid/ lekce ważył pińmo Moizeřzowe/ chociaż ielŹcze ćieniami y figurámi/ á nie lámá wláfná rzeczą nápełnione? zali go nie ták v siebie poważał/ że ie zá naczyřłŹe Boże wymowy miał? *CzechEp* 112.

»azaż ... zaż« (5): *RejWiz* 60v; *LeopIob* 38/16; *RejZwierc* 194, 218; co zá wonia czego dobrého nas poćiefzy? Azaż ludzkości iákię od tego/ który ieřł głównym wřzytkich ludzi nieprzyiaćielem? zaż godności iákię álbo vrzędów od tego/ który wieřł to Bóg z kogo fie rodził? [...] řpodźiewáć fie będziemy? *OrzJan* 21.

»izaż ... albo ... azaż ... albo ... zali ... zali«: Yzařł będzie chciał Iednorozec fluzyc tobie/ álbo będzie mieřłkał v żłobu twego? A zařł przywiedzieřł Iednorozcá ku orániu ná lecu twoim? álbo będzie włoczył brony trác bryły po thobie? zali będzieřł miał dufánie w wielkiey mocy iego/ y pozostáwiřł mu roboty twoie? Zali mu wierzyć będzieřł zećby miał przywroćić náńienie twoie/ á żeby miał do gumná twego zwieřć? *LeopIob* 39/10.

»izaż ... azaż« (2): Jzařł mnie nie wolno w rzeczách mych czynić to czo fie mnie podoba/ Azařł dla tego ma być złe oko twoie iżem ia dobry. *RejPos* 59, 39v.

»li ... li ... azaż ... azaż ... azaż«: Tákli to brátá błádzácego řzukáią? tákli go też z błędu wywodzą? A zařł ten/ co fię o błádzácego brátá řtára/ onego piekielná hydrá názywa y niedźwiadkiem? á zařł leśná y dźiká beřtyá y niemotá? azaż Słářkim y Cygáńřkim mieřzáńcem: řam fię z te⁸⁰/ brátem będac wyřlizáiąć? *CzechEp* 96.

»zaż ... azaż«: Zařł gdy dobry czás ázaż řmáczne iedło/ Może kiedy mieć to warcholne bydło. *RejZwierc* 227v.

»azaż i« (5): *CzechRozm* 21; Grakus ábo Krok Krol Polřki. AZařł y ten s pámięci řtu nam wieczney zginie/ Wřzák o tym dobrze wiecie iże pięknie řłynie. *PaprPan* Ddv; *CzechEp* 141, 173, 210.

»azaż juřł« (6): *RejPs* 126v; *RejKup* ee5; A kto řháki żywoth około řiebie pořtánowi/ ázařł iuřł może być řzczęřliwřzy człowiek ná řwiece? *RejZwierc* 102, 64 [2 r.], 192.

»azaż też« (10): Azaż też to máłe rzeczy Monetę cudzą złá bráć dopuřłzczáć/ y řwoię też nie dobrá kować *BielKron* 393; *RejZwierc* 108v, 109, 111, 157; *CzechRozm* 137v cf »azaż ... abo ... azaż«, 184; *CzechEp* 96; *GórnRozm* Iv; *PaprUp* Fv.

»azaż więc«: Iákie fie przyřtrefiuá tam trudnořci potym. Ano kápye zá řzyię/ woz řtoi we błocie/ Azařł więc nędzna głowá řháam w iednym kłopocie. *RejWiz* 72.

Fraza: »azażby trzeba«: Kupeic [!] fię wywodzi yřł dawno Liczbe vczynił Ieřcze za Ziwoťa. A zařłby moy Panie trzeba Bo řłyřłe yřł tu do Nieba Wřřlyřczy ydá na rořkólřy *RejKup* cc8v.

Występuje wewnątrz zdania pytajnego (2) : Ale przed tym/ ázaż tego málo było/ że Krolowie Węgierycy iezdzáli ná woynę/ y odnażáli zwycięstwá? *GórnRozm A2*.

Połączenie: »azaż ... azaż nie«: Nuż zálie w domku łobie mieřzkáiąc táki pocźciwy łtaniczek/ ázaż málo rořkofzek łwych nadobnych pomiernie vzyć może? Azaż łobie nie máią onych nadobnych przechadzek po řadkoch po ogrodkoch łwoich? *RejZwierc 32v*.

α. *Połączenie „azaż” z partykułą przeczącą nie (azaż nie, azaż ... nie), występujące w pytaniach retorycznych, podkreśla istotny charakter tych pozornych pytań jako ekspresywnych, emocjonalnych twierdzeń; nonne Mącz (624) : Rzekł k niemu Xánt/ w což dufaź/ Iże mey kaźni nie łluchaź? A zażem cię ták nie vczył/ Aby iedno tego kupił: Co by było nagorřzego *BierEz D2, D2; PatKaz III 150v, 151; HistJóz C3*; Albowiem wielkie imienie Czyni troskliwe myřlenie, [...] Azaż się tobie nie widzi Lepřzy żywot řrzednich ludzi, Ktory[ch] rozkoszy przeřpieczne I przyjaźni pożyteczne? *BierRozm 7*; A zaż [nonne] łie niedowiedzą wřzytci ktorzy zle czinią Niewiedzą, czuř łprawiedliwořci bożey *WróbŻółt R3, O7v, Q3v; RejPs 17; RejJóz C7v, G3v; RejKup y4; HistAl D6; KromRozm I C2*; AZaź nie łłufzną drogę mam iřcie do tego/ Wywyzłzić cie Boże moy Krolá ták moźnego *LubPs ee6v, M2, ff3v*; Azaź nie hoynie zyemiá nam dawa pożytki/ A łowito nágradza nam roboty wřzytki. *RejWiz 56, 17, 28, 56v (11)*; Azaź wřlyřcy ángiołowie/ nie łá duchowie łluźebni: pořłáni ná pořługę dla onych ktorzy dziedziectwo máią przyiáć zbáwienia? *LeopHebr 1/14, Num 11/23, Eccli 35/18, Is 36/7 (8); OrzList c; LeszczRzecz A4; RejZwierz 35v*; Y mowili do Moiźeřzá/ Azaź nie było w Egipcie grobow/ żeř nas thu wywiodł ná puřczą ábychmy pomáři? [*An quod non erant sepulchra*] *BibRadz Ex 14/11, Gen 18/25, Ex 14/12, Num 22/37 (11)*; A zaż nieřlyřzyř iáko ten Senior teraz Krolá Fráncuřkiego trapi/ y Franckie Kroleřtvo woiuie? *OrzRozm 13, Cv; BielKron 12v, 40, 73; GrzegRóżn B4v*; Cur id ausus es facere B. libuit mea fuit, Iákoř to łmiał vczinić B. Podobáło mi łie/ [...] á zaź nie moyá byłá. *Mącz 191d, 206d, 222b, 266a (6)*; A zaż to nie okrutna rzecz ieřt/ łprawowáć tho imieniem wřzey Rzeczypořpolitę/ co Rzeczypořpolitá płuie? *OrzQuin C3v, C4v, P3, Z3; LeovPrzep G2*; Azaź to nie rořkofzna drogá vřywáć poboźney á pocźciwey prace łwoiey/ á dufáć Pánu łwemu *RejAp 189, 24, 25, 108, 198 (8)*; *GórnDworz R5v*; Azaź łie nie ma czym rořkochać pocźciwa żoná á pocźciwa niewiářtá/ ktora łie záchowywa wedle woley łwiętey tego Páná/ z onych łłow á z onych miłóřciwych obietnic iego. *RejPos 175v*; A odpowiedzyawřzy rzekł [*Jezus*] do nich: Gdyby ktorego z was Ořieř ábo Woł wpadł w łtudniá/ ázaźby go wnet nie wywlokł y w Sobotę? *RejPos 224v, 22v, 104, 175 (28)*; *Grzegřm 7, 27*; Azaź tho nie frogie práwo ná łgarzá/ iź wiáre łřráci miedzy pocźciwemi ludźmi/ iź łie go łřrzegá/ iź go łoby pálczy vkáziuią *RejZwierc 96*; Stárego rozliczne pociechy. Azaź ty nie mař czym tego przyczyrniáłego domku łwego tey łřárořci łwoiey záchędożyć á nadobnie zářárbowáć? *RejZwierc 172v, 32v, 49, 192 [2 r.] (17)*; A zaź łwięci nie łá żywymy członkámi Chriřtuřowemi? y práwie iednym ciáłem/ y iedną rzeczą z nim? *WujJud 56, 32v, 48, 57 (18)*; *BudBib Sap 8/15*; Włpomnićie/ Sámloná mocnego. Dawidá łwiętego. Sálononá mądrogo/ y toć Krolowie byli. Azaź nieupadáły/ ieřcze w dáleko gorřze zbytki. *BiałKaz K2v*; A zaź Bog nie ieřt Bogiem wřzego ciáłá iáko łam mowi o łobie. *CzechRozm 74*; A náđ to/ ázaź to niewaźnieyřza/ widźieć Bogá/ ábo ániołá imieniem iego co czyniácego/ ábo mowiácego: niźli cudá iákie *CzechRozm 188, 36, 42v, 46 (23)*; *PaprPan V2*; á zářię przeciwo temu/ ci ktorzi łámi nieumieią*

nic/ ázaż nierádfzey bywáią naczyniem tych/ od których bywáią rządzeni? *ModrzBaz* 45v, 10, 30 [2 r.], [41] (11); *Oczko* 7; Azaż nie znáczne íá ńłowá Chrístuńá Pána do vcźniow íwoich mowiácego: Oto was pońylám íáko owce w pońrrod wilkow. *CzechEp* 98, 28, 32 [2 r.], 45, 49 (28); *NiemObr* 139; á zańz to nie íáńna niewola bydź w vńtáwiczney boiáźni/ w vńtáwiczney trwodze á nie moc áni ieść/ áni ípác beńpiecznie. *GórnRozm* A3v, A4, F3, G2v; *ReszHoz* 123, 139; *PaprUp* C2v, H3, K2, K3 [3 r.]; Ná to/ ázaż [*Turczyn*] nie przyńiągł przez thron y máieńtat Céfárńtwá íwégo? á wđdy/ pátrz Królu/ íáko ńłowo ńtrzymał. *OrzJan* 103, 11 [2 r.], 12 [2 r.], 36; Azaż duńzá nie ieńt wańnieyńza niź pokarm? y cíáło niźli odńzienie? *WujNT Matth* 6/25; K temu/ ázaż to nie ńtráńzne bluznierńtwo/ żeby Cíáło Chrístuńowe z Boństwem zńáczone nie byńo pońyteczne: ktoremu Páweń S. wńytko zbáwienie náńze przypíńue *WujNT* s. 332, *Matth* 6/25, 18/12, *Luc* 13/15, *1.Cor* 5/12 (13); *WysKaz* 6, 18; *PowodPr* 18, 71; Azaż nie częńto ńłychamy onych iedwabnych y pozńońńtych ńłow: Moy drogi: moy zńoty *KlonWor* xx3.

Pońáczenia: »abo ... azaż nie«: Abo to mowię obycźáiem ludzkim? Azaż zakon nie mowi tego? *PowodPr* 22.

»albo ... azaż nie«: Ale rzece kto/ coź mu ńye márzy o tym dniu ńádnym/ áńboć náwilań/ ázaż przedtym niebyńo Sektarzow dońyc/ á wđdy ńádney dzień nieprzyńzedń? *LeovPrzep* G3v.

»aza ... azaż nie«: oto cie ńkęcpcem zowań/ áza ták Pánowie ieźdźá ábo chodźá ábo v ńtońow ńwoich íiadáią/ ázańz ńie nie wńtydzińz ludzi. *RejPos* 264.

»aza ... azaż nie ... azaż«: ázam ía wdowá/ ázażem ía nie krolowa tego ńwiáńtá/ ázaż ía znam ńmętek áńbo fráńunk íáki. *RejAp* 150v.

»azaż nie ... albo«: Azáż nie widzińz áńbo nie ńłyńzyńz íź przed progiem twoim íuź íáko odzwirny ńtoi vńtáwicznie ńędzny á prętki vpadek twoy? *RejZwierc* 69v.

»azaż nie ... albo í«: íeńlibyń pána vyrzań íákim żywotem ńwowolnym/ niedbáńym/ áńbo niepoboźnym żywácego/ ázażbyń go teź ńłuzńnie s tego przeńtrzedz nie miał? áńbo y ktho drugi komuby to naleźáńo? *RejZwierc* 46v.

»azaż nie ... aza nie«: Azańz mu byńo nie lepiej ńie vpomionáć tymi ńłowy Páńńkiemi: [...] Aza thobie nie dońyc byńo ná tym/ ábyń ty mnie byń náńńáadowáń *RejPos* 280v.

»azaż nie ... azaż« (2): Azańz nie ńłychacie w píńmiech/ íź ńie Bog miáńnie záwđdy być Bogiem Abrááńowym/ [...] ázańz on ieńt Bogiem vmárych á nie żywych? *RejPos* 12; *RejZwierc* 152v.

»azaż nie ... azaż nie« (30): *DiarDop* 76; *Leop Ps* 107/12; *RejAp* 35v, 114v, 170v; Azańz nie czekań on ńláchetny Jozeph w wielkiey ńtańońci ńwiętey ńáńki íego/ Azańz nie czekańá Anná Elkanowá żoná. *RejPos* 75v, 10v, 162v, 175, 218v (12); *BiałKaz* 268v; *RejZwierc* 26v, 76, 151; *WujJud* 142v, 158v, 204v; Azaż nie mocne byńy kroleńtwá Judńkie y Jzráeńńkie? Azaż teź nie mocna Monárchia Báńilońńka/ y innych wiele? *CzechRozm* 255, 232; *CzechEp* 62, 100, [400]; *WujNT Iac* 2/6.

»azaż nie ... azaż nie« [*kilkakrotne*] [*trzykrotne* (10), *czterokrotne* (8), *pięćokrotne* (2), *szeńeńokrotne* (1)] (21): *Diar* 140; Azańz Dáńiel nie ńiedziań miedzy ńwy? ázańz Apońtońowie nie wychodzili z okrutnych á twárdych tárańow? ázańz przodkowie náńzy nie ńzli przez ńrogońci morńkie? ázańz ńie im mury ńámy nie obáńáły *RejAp* 22v, 25, 59, 70, 152; *RejPos* 65v, 66v, 173v, 331v (10); *RejZwierc* 66v, 96, 131, 151v, 260.

»azaż nie ... azaż nie ... abo izali«: Azaż to iuż nie znaczny będzie przydatek? w ktorým sie twierdzi to czego pińmo ś. nie twierdzi. Azaż/ ielliby ten tám Anioł był Bogiem Słowem/ ábo fynem Bożym [...] nie oznáymiono to było kędy potym przez Moyżeszá ábo przez ktorego z Prorokow? Abo izaliby też y Nowy testáment tego kędy nie wyłóżył? *CzechRozm* 44.

»azaż nie ... azaż ... azaż nie«: Azaż mu sie omyláczu nie możesz klániác nie wierząc sie álbo nie obráćiac sie do drewná onego? Azaż on w drewnie onym álbo w onym kámieniu zořtáwił co Bořtwá řwego? Azaż nie w niebie řtolec iego ieřt *RejAp* 180.

»azaż nie ... azaż nie ... azaż (azaż)« (2): Azaż nie widzimy mąż z żoną w iákiesy też zgodzie czáfem mieszkáią? ázaż nie widzimy iż fyn oycu láthá liczy/ á pyta sie dawnoli iuż Wáńńkiesy woynie? ázaż gość pewien ná drodze řwoiesy álbo tákże y w gořpodsie řwoiesy? Azaż kmiotek pewien domá? *RejZwierc* 78, 187-187v.

»azaż nie ... azaż nie ... azaż nie ... azaż (azaż nie)« (3): Azaż nie widamy iáko z oney nadobney á łágodney twarzy wnet sie řtánie řprořna/ řroga/ zádęta/ zábláďła/ że řtráľno ná nie pátrzyć? Azaż sie ony zápalone oczy we łbie wiercieć nie będą iáko v řzalonego? ázaż nie drżą wárgi? ázaż nie zgrzytáią zęby? ázaż może řpokoiem pořtać? *RejZwierc* 75-75v, [28v], 152v.

»azaż nie ... (azaż nie) ... zaż nie ... (zaż nie)« (5): *RejWiz* 101v; *Leop Ier* 44/21; *BibRadz Act* 5/4; ázaż zořtáwi wáľżę kró: M. cáľęgo y mocnégo/ ábyř wáľzá kró: M. z tyłu nań vdérzy? ázaż sie řtárac nie będąie/ iakoby przećię wáľżę kró: M piérwéy przełómił? *OrzJan* 82; *CzechEp* [410].

»azaż nie ... izali«: A zażem ia nie ieřt oflicá twoiá ná ktoreysy áż do thego czáfu zwyķł ieździć? izalimći to kiedy przed tym czynić zwyķła? *BibRadz Num* 22/30.

»azaż nie ... zaż nie ... a ... zali nie«: Abowiem rzecze: A zaż nie kxiáżęta moi pořpołu krolmi řą? zaż nie iáko Chárkámis ták Kaláno: A iáko Arřfád táko y Máth? zali nie iáko Dámáľk má y Sámárya? *Leop Is* 10/9.

»czyli ... azaż nie«: Czyly was zwiodł Ezechiaľ/ áby was głodem wymorzył/ [...] A zaż [!] to nie ten ieřt Eřechiaľ/ ktory pokáził wyřokości Boże *Leop 2.Par* 32/12.

»izali ... azaż nie« (3): *BibRadzGen* 18/24; *WujNT Luc* 6/39; Izali może řlepy řlepego prowadzić? ázaż nie obádwa w doł wpadáią? *SkarKaz* 273 [*idem WujNT Luc* 6/39].

»izaż ... azaż nie« (2): Izaż moc moiá ieřt kámienna? á ciáło moje miedziáne? Azaż nie ieřt thák iż řobie pomoc nie mogę/ á řily moię odięte mi řą. *BibRadzIob* 6/13; *RejZwierc* 53v *cf* »aza nie wiesz, nie wie ...«.

»zaż ... azaż nie« (2): Zaż dzis gdzie wierna przyaźń wřzytko w omilnoći A zaż iuż nie nařtały rozliczne chyřroći *RejJóz I*; *RejWiz* 94.

»zaż nie ... azaż nie«: Zaż nie rořkofny ptaľzek domowe kurczátko/ Prořiátko/ y iágniátko/ kozyeľek/ cielátko. Azaż ptaľzek/ záiaczek/ y źwirzátka ine/ Nie wielkiesz to ná řwiecie bywáią nowiny. *RejWiz* 14v.

»azaż i nie« (13): A zaż y celnicy ták nie czynią? *BibRadz Matth* 5/47, *Ioann* 18/25; *CzechEp* 116 [2 r.], 211, [380], [410] *cf* »azaż nie ... zaż nie ... zaż nie«; *GórnRozm* A3; *ReszHoz* 127, 138; *WujNT Matth* 5/47, 48, *Mar* 6/3.

»azaż już nie« (10) : *RejPs* 118v; *RejPos* 259v [2 r.]; Azażeś iuż nie przetrwał Wiofny oney nadobney zázieleniáley młodości fwoiey? *RejZwierc* 172, 172; *CzechRozm* 15, 16; *ArtKanc* R19; *PaprUp* F2, K4.

»azaż już więc nie«: Azaż iuż więc czárt nie ftoi iáko s tábliczką przed oczymá takiego káždego/ vkázuiąc mu fpráwy y poštěpki fwiátá tego *RejPos* 263v.

»azaż jeszcze i nie«: ázaż iefzcze y przed Káiáfálfem tegoż iáfnie iż on ieft fynem Bożym nie wyznał? *CzechEp* 211.

»azaż ono nie« (4): *RejPos* 162, 218v; Azaż ono nie ciągnie do łákomftwá? *RejZwierc* 151, 154.

»azaż oto nie«: Azaż oto nie fłyfzyfz iáko Pan wfzytkiego fwiáthá fwięte miłofniki fwoie vpomina/ iż kthory z nich chce być ftárfzym/ áby był fługá ich. *RejPos* 314v.

»azaż owo nie« (2): Nuż *taxa* ná pozwiech/ á zaż owo nie iafne fá rzeczy? *GórnRozmG*; *KlonWor* 74.

»azaż tedy nie«: Azaż tedy ftąd nie mogą być poznáni/ iż oni fá tym y rogiem y tą beftyą drugą *CzechEp* [380].

»azaż też nie« (16): Azaż też nie tákowe zácmienie Słońcá było/ ták fiedmđdziefiát lat y trzy/ iáko y ták rok/ po ktorym wnet práwie wfzyftká Koroná Polfka poczułá/ wielkie odefcie bydłá. *LeovPrzep* a4v; *RejPos* 78v, 246v, 247v, 280, 356; *RejZwierc* 164; *CzechRozm* 31v, 187, 234, 245v, 255; *CzechEp* 17, 32, 280, 284.

»azaż też oto nie«: Azaż też oto nie mowi o Bábilonie/ że dla Izráelá poftáł do niego. *CzechRozm* 133v.

»azaż więc nie« (2): A zaż cie więcz nie widamy Kiedys gdzie fpołu z paniami Wfzytci więcz o tym mowimy Zes łátecżka między nimi *RejJóz* C7v; *RejWiz* 174v.

Frazy: »azaż nie baczysz, nie baczymy, nie baczycie« (5): *HistAl* G7v; A zaż tego nye baczymy po foby y w powfńednich pokármieych/ iż pofpolicýe rychley fye nam złęgo záchce/ niż dobrego/ y lepyey nam fńákuye. *KromRozmI* N2; Azaż tego nie baczýfz kto z rokfofzą chodzi/ Iáko go fobie ftroi/ iáko kogo zwodzi. *RejWiz* 29v; *CzechRozm* 119v; *ArtKanc* R19.

»azaż(by) nie lepiej« (25): Azażby nie lepiej wczás mární nędznikowie/ Niż gdy iuż gwałt przypádnie/ toż myflic o fobie. *RejWiz* 173; *RejZwierc* 10v; *GrzegRóżn* L3; *Mącz* 419c; *RejPos* 144, 235v [2 r.], 280 [3 r.], 280v cf »azaż nie ... aza«; Azażby nie lepiej pobożney/ pomierney/ poćciwey/ á nie ożárley biefiády y krotofile vżyć? *RejZwierc* 59v, 81v, 106v, 131 [4 r.] (11); *WujJud* 75v; *SkarŻyw* 131; *KochFrag* 17.

»azaż nie masz, nie ma, nie mamy« (21): *BierEz* C2; *RejWiz* 153v; *BibRadz Iudic* 14/3; *BielKron* 11v; *RejPos* 78v; *RejZwierc* 65, 96 [2 r.], 187, 187v, 260, 263 [4 r.]; *CzechEp* 62; Tákte też y około przýfiąg/ á zaż ich nie maż nie iedno w Chrześciánftwie/ ále y w pogáńftwie? *GórnRozm* F3, A4, 14v [2 r.]; *WujNT Mar* 6/3.

»azaż nie pamiętasz, nie pamiętacie« (14): Powiedzyał mu ftárufzek/ ázaż nie pámiętafz/ Comći pirwey powiedáł iż fie fławy lękał. *RejWiz* 22v; *WujJud* 204v; Ale ázaż tego nie pámiętafz/ iż Aniołowie dla nas fá od Bogá fpráwieni *CzechRozm* 44v, 36, 62, 76v (12).

»azaż nie pomnisz« (2): O niefláchetny/ omylny á fáleźny krolu/ á kfiáżę fwiátá tego/ ázaż nie pomniź że ieft związána moc twoiá *RejPos* 239v; *CzechRozm* 31v.

»azaż to nie prawda« (2): *RejAp* 170v; A zaż to nie prawdá? *WujNT* 286.

»azaż (to) nie rozkosz« (11): *RejAp* 189; NVž gdy przydzie ono gorące láto/ ázaż nie rofkofz gdy ono wfzytko cóś ná wiofnę robił kopał nadobnieć doźrzeie á porofcie *RejZwierc* 109, 107, 109v, 110 (10).

»azaż nie jest wiadomo«: Azaż to nie ieft iáwnie káždemu wiadomo/ iż Pan BOG Iwą wieczną mądrość/ [...] Zákrywa ią przed mądreml/ [...] ále ią Twym málucźkim ziówił *ArtKanc* K11v.

»azaż nie widasz, nie widzisz, nie widamy, nie widzi(e)my, nie widzicie, nie widają, nie widział« (34): *RejJóz* C7v cf »azaż więc nie«; Azaż tego wszytkiego juź w naszej RP nie widziemy? *DiarDop* 80; *RejWiz* 174v; A zaż niewidziłz iáko obráżony ieft ten Ołtarz w Kroleŝtwie Polŝkim *OrzRozm* Gv, M2v, N4; *GrzegRóżn* N; *OrzQuin* B4v, Z4; *RejAp* 78, 170v, E3; *RejPos* 6, 79, 255, 259v, 331v; *RejZwierc* 69v cf »azaż nie ... albo«, 75 cf »azaż nie ... azaż nie ... azaż nie ... azaż nie ... azaż ... (azaż nie)«, 78 [2 r.], 151v [3 r.] (11); Azaż nie widzićie łáŝki zakonu nowego? *WujJud* 83, 16; *NiemObr* 76; *WujNT* 99 marg; *PowodPr* 50.

»azaż nie wiesz, nie wie, nie wiemy, nie wiecie, nie wiedziałes, nie wiedzieliŝcie« (63): Azaż niewiełz nędzna głowo/ Iż wiele poŝćić nie zdrowo *BierEz* H4; On mu záfie odpowiedział: Azazes tego niewiedział O4v, P3; *BierRozm* 7, 16; *RejPs* 76v; *RejJóz* E8v [2 r.]; *RejKup* bb5; *HistAl* Av, C4v; *Diar* 140; *BielKom* G2v; Azaż nye wyemy iż to trwa do czáfu máłego. *LubPs* N2v; *KrowObr* 216v; *RejWiz* 72, 99, 105; *RejFig* Bb8v; *RejZwierc* A5v, 23; *BibRadz* 1.Cor 3/16, 9/24; *RejAp* 35v, 114v; *GórnDworz* Y; Azażefcye nie wiedzyeli/ iż mnie w thym czo ieft Oycá moiego więcey náleży być. *RejPos* 38v, 10v, 37v, 116v (19); *BiałKat* 143v, 158v, 268v; Izaż nie wie gdzie bogaczá pyłznego pogrzebiono? ázaż niewie co fie Fáraonowi sftáło? *RejZwierc* 53v, 47v, 101v; *WujJud* 18, 85v; *CzechRozm* 187, 231v, 232; *Oczko* 3; *NiemObr* 75; *WujNT* Rom 6/3, 9/2, 1.Cor 5/6, 6/2, 9/24.

Występuje wewnątrz zdania pytajnego (10): *KuczbKat* 170; *RejZwierc* 109; *ReszPrz* 74; Nuź Król Ie⁸⁰ M. Zygmunt Pan mądry y dziélny/ ázaż nie z dobréy woléy wáłzéy/ miał wypráwę woieniá przeciw nieprzyacielowi poŝtronnému? *OrzJan* 61, 41; Nufz náłzá Polŝká/ Litwá/ Zmudź/ y infze iey kráiny/ ázaż tych łmocźát z gniazdá zebrałfzy nie wychowáły *PowodPr* 33.

Połączenia: »azaż nie ... azaż nie ...« [trzykrotne]: A miałto dobrowolnego przywiedzenia ku prawdzie Páńŝkiew/ ták iáko on łam y Apoŝtołowie vczyli/ ázaż nie frogie łády? ázaż nie ftráłzne kłátwy? ázaż nie okrutne ŝentencie/ doćilkáią niewinnych ludzi? *RejZwierc* 192v.

»zaż nie ... azaż nie«: Oćiec twoy záż nie iadł y nie pił/ y czynił Sąd y ŝpráwiedliwoŝć/ ná then czás gdy mu fie działo dobrze? Sądził ŝpráwę vbogie⁸⁰ y niedoŝtátecznego ná ŝwe dobre/ á zaż nie dla tego iż mię poznał mowi Pan? *Leop Ier* 22/16.

2. W pytaniach zależnych „azaż” wprowadza zdania podrzędne dopełnieniowe (3) :

Połączenie: »azaż ... albo ... zaż«: Pytam ich/ á zaż ták goŝpodarź łádzi/ gdy ŝię co w domu iego miedzy czeládzią sftánie? ábo Oćiec zaż ták łádzi/ gdy iedęn ŝyn ná drugiego ŝkárzy? *GórnRozm* F3v.

Z *przeczeniem*: »azaż nie« (2): Pytam cię á zaż to nie niewola gdy v moich okien w nocy kto ftrżelá/ wola/ huczy/ pije/ [...] á mnie fpác nie dopuſcza? *GórnRozm* A3v; Powieźże mi/ á zaż tu nie ſiła nieborak *creditor* woźnem zgubił/ ktory y do tąd ſwego mieć nie może? *GórnRozm* F4v.

Synonimy: *abo, albo, li.*

Cf **AZAŻLI, IZAŻ, ZAŻ**

BZ